

تربیتی
گروه علوی (۱۴)

آرامش روان و جوان

مشکلات مشاوره و درمانگری با نگرش اسلامی

به کوشش: علی نقی فقیهی

بررسی مقایسه‌ای رابطه بین معیارهای همسرگزینی دانشجویان در شروع زندگی و پس از آن

دکتر حمیدرضا آقامحمدیان شعرباف^۱

مقدمه

ازدواج، یک سنت دیرینه اجتماعی است که از زمان‌های بسیار کهن و از آغاز زندگی اجتماعی انسان مرسوم بوده است و همه ادیان الهی، به‌ویژه دین مبین اسلام برای سنت دیرینه و نیاز و خواست زن و مرد تأکید بسیار دارند، چنان‌که پیامبر بزرگوار اسلام می‌فرماید: «هیچ بنیانی در نزد خداوند، محبوب‌تر از ازدواج نیست».

ازدواج و تشکیل خانواده، نیاز طبیعی انسان‌ها است که از فطرت و آفرینش ویژه آنان سرچشمه می‌گیرد و نباید آنرا یک قرارداد متعارف اجتماعی تلقی کرد؛ زیرا اگر این بنیان مقدس آسیب ببیند، پیامدهایی را بر تحول ساختار کلی جامعه و نظام ارزشی و فرهنگی آن وارد خواهد ساخت. ازدواج، یکی از رسوم جامعه است و ارزش‌های اخلاقی و معنوی خانواده، می‌تواند فاکتور مهمی در ازدواج موفق باشد و نقش این ارزش‌ها، باید در رابطه زوجین مورد توجه قرار گیرد (Bawin, 1993). بدون تردید ازدواج بزرگ‌ترین و مهم‌ترین حادثه زندگی هر انسان است، به طوری که موفقیت یا شکست هر یک از طرفین می‌تواند سرنوشت‌ساز باشد. به همین جهت، ازدواج باید بر پایه اصولی صحیح قرار گیرد تا موجبات رشد و شکوفایی افراد و در نتیجه جامعه را فراهم آورد. پس بر هر دختر و پسری لازم است که قبل از ازدواج، در مورد انتخاب همسر آینده خود اطلاعات کافی کسب کند و سپس اقدام به ازدواج نماید. انتخاب همسر چه برای مرد و چه برای زن، یک

^۱ استادیار دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد.

مرحله جدید و سرنوشت
یکدیگر باشند؛ بنابراین
مشورت و بررسی‌های
در انتخاب شوهر، هر
با همسرشان است.
طی تحقیقات و مع
است، این نتیجه گرفته
افراد را سعادت‌مند و
خوشبختی و یا عدم آ
عوامل متعددی در
در زندگی شاد و خوش
اجتماعی، عوامل سیاه
پوشیدن و...)، عوامل
و شغل (حسینی بیرجنت
نتیجه بررسی اعتقاد
هر فرهنگی نفوذ و انت
به فرهنگ‌های دیگر (ان
Bawin, Atwood, 1991)
شورای طرح جامع
اقدام به تدوین برنامه‌ای
ازدواج تا زمان کهولت و
جوانان در آستانه ازدواج
در سال ۱۳۷۴ منتشر و
شده است. با چه ویژگی
یک عمر با سعادت در کن
انگیزه و هدف اصلی در ط
همسر برگزینند که با یکدیگر
این هماهنگی و تناسب
در این مرحله نقش مهمی

مرحله جدید و سرنوشت‌ساز است. آنها می‌خواهند تا آخر عمر، شریک غم و شادی یکدیگر باشند؛ بنابراین، نباید در این باره سطحی عمل کنند، بلکه دقت و توجه عمیق و مشورت و بررسی‌های دیگر لازم است. هم باید مرد در انتخاب همسر دقت کند و هم زن در انتخاب شوهر، هر دو باید بدانند که بخش مهمی از خوشبختی یا بدبختی آنها، در رابطه با همسرشان است.

طی تحقیقات و مطالعاتی که در مورد سعادت‌مندی و خودکشی افراد و زوجین شده است، این نتیجه گرفته شده که معیارهای متغیر از دواج، از جمله مذهب و شغل، می‌تواند افراد را سعادت‌مند و یا آنها را به خودکشی رهنمون کند و یکی از دلایل سطوح خوشبختی و یا عدم آن را در متغیر بودن ملاک‌ها و انتخاب می‌داند (Benjamin, 1994).

عوامل متعددی در ازدواج مؤثر است و چنانچه این عوامل نادیده گرفته شوند، زوجین در زندگی شاد و خوشبخت نخواهند بود. مهم‌ترین این عوامل عبارتند از: عوامل اجتماعی، عوامل سیاسی، تحصیلات، عوامل فرهنگی (مذهب، آداب و رسوم، لباس پوشیدن و...)، عوامل اقتصادی، عوامل اخلاقی و روانی، عوامل جسمی و ژنتیکی، سن و شغل (حسینی بیرجندی، ۱۳۷۵).

نتیجه بررسی اعتقادات و افکار هدیانی این شد که همان‌طور که این افکار می‌توانند در هر فرهنگی نفوذ و انتقال یابند، معیارهای ازدواج و ملاک‌های موفقیت آن نیز می‌تواند به فرهنگ‌های دیگر انتقال یابد، چه این ملاک‌ها ضد یا موافق آن فرهنگ باشد (Gains, Atwood, 1991).

شورای طرح جامع آموزش و مشاوره خانواده انجمن اولیاء و مربیان از سال ۱۳۷۲، اقدام به تدوین برنامه‌ای برای راهنمایی و آموزش خانواده‌ها در طی تحول آنها از ابتدای ازدواج تا زمان کهولت والدین کرد. نخستین مجموعه این مباحث، تحت عنوان «آموزش جوانان در آستانه ازدواج» با هدف آگاهی‌بخشی جوانانی که قصد تشکیل خانواده دارند، در سال ۱۳۷۴ منتشر و در سال ۱۳۷۶ تحت عنوان «جوان و تشکیل خانواده» تجدید چاپ شده است. با چه ویژگی‌ها و صفات و معیارها و ملاک‌هایی همسر خود را برگزینیم، تا یک عمر با سعادت در کنار هم زندگی کنیم و باعث رشد و کمال و آرامش هم باشیم. انگیزه و هدف اصلی در طرح این موضوع آن است که دختران و پسران جوان، به گونه‌ای همسر برگزینند که با یکدیگر هم‌تا و هم‌شان و متناسب باشند. اگر این شرط تأمین شود و این هماهنگی و تناسب تحقق یابد، امور و مشکلات دیگر به راحتی قابل حل است. اگر در این مرحله نلغزند، پیمودن مراحل دیگر آسان خواهد بود. به جرأت می‌توان گفت:

انجویان

اقامحمدیان شعریاف

ن و از آغاز زندگی
بین اسلام برای سنت
بامبر بزرگوار اسلام

ت و آفرینش ویژه آنان
کرد؛ زیرا اگر این بنیان
نظام ارزشی و فرهنگی
و ارزش‌های اخلاقی
نقش این ارزش‌ها، باید
بد از دواج بزرگ‌ترین و
سخت هر یک از طرفین
اصول صحیح قرار گیرد
آورد. پس بر هر دختر و
پسر باید خود اطلاعات کافی
در مورد چه برای زن، یک

بیشترین مشکلاتی که در زندگی خانوادگی به وجود می‌آید، به این دلیل است که دختر و پسر در ابتدا به خطا رفته‌اند و همسر متناسب با خود را انتخاب نکرده‌اند. بسیاری از مشکلات و اختلافاتی که در زندگی مشترک به وجود می‌آید، ریشه در «انتخاب غلط همسر» دارد. برای انتخاب همسر، باید معیارهایی داشته باشیم؛ یعنی دختر و پسر، باید ملاک‌ها و میزان‌هایی داشته باشند و بدانند «چه همسری می‌خواهند؟ با چه ویژگی‌ها و صفاتی؟» این اصل کار است؛ مثلاً کسی که قصد سفر دارد، ابتدا باید مقصد و هدف خود را معین کند و آن‌گاه به سفر رود؛ اما اگر فقط بداند که نیاز به مسافرت دارد، اما مکان و مقصود و هدفی را در نظر نگیرد، سرگردان می‌شود و به بیراهه می‌رود.

در این تحقیق، این مطلب بررسی خواهد شد که آیا ملاک و معیارهایی که در ابتدای ازدواج مدنظر بوده، پس از ازدواج (دست کم پنج سال بعد) نیز همان قدر مهم هستند و یا کم‌رنگ شده و ملاک‌های دیگر جایگزین آن شده است. هم‌چنین عنوان خواهد شد که معیارها و ملاک‌های مهم در ابتدای ازدواج چه بوده و زندگی جدید زناشویی بر چه ملاک‌هایی استوار شده است. پس در این پژوهش، دو سؤال اصلی مطرح می‌شود:

۱. معیارهای انتخاب همسر در ابتدای ازدواج چیست؟
۲. آیا تفاوتی بین معیارهای ابتدای ازدواج و دست کم پنج سال پس از آن حاصل شده است؟

این تحقیق بر روی شصت نفر از دانشجویان انجام شده و مورد تجزیه و تحلیل و تبیین قرار گرفته است تا چرایی فراروی سایر دانشجویان باشد.

روش تحقیق

روش پژوهش در این تحقیق، از نوع توصیفی است؛ چرا که محقق اقدام به دست‌کاری متغیرها نکرده است، بلکه آنچه رخ داده را مورد بررسی قرار داده است. بدین صورت، از آزمودنی‌های واجد شرایط، درخواست شد که ابتدا به یاد بیاورند که برای انتخاب همسر چه معیارهایی در نظر داشته‌اند و اکنون پس از گذشت پنج سال، چنانچه بخواهند دوباره ازدواج کنند، چه معیارهایی را در نظر خواهند گرفت.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری در این پژوهش عبارت است از کلیه دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد که ازدواج کرده‌اند و دست کم پنج سال از زندگی مشترک آنها گذشته است. با توجه به این‌که

تعداد این افراد محدود
طور تصادفی، تعداد

ابزار تحقیق

ابزار مورد استفاده در
است. این پرسش‌نامه
زیرگروه‌هایی است و
است که در این جا، به

۱. معیار اخلاقی -

۱-۱. متعهد به

۱-۲. تقوا و پرهیز

۱-۳. اخلاق خوب

۱-۴. عفت و پاک

۲. معیار شخصیتی

۲-۱. صمیمیت

۲-۲. درست‌کار

۲-۳. رازداری؛

۲-۴. دارای حجب

۲-۵. بلوغ اجتماعی

۳. معیار شناختی که

۳-۱. هوش انتزاعی

۳-۲. درک یکدیگر

۳-۳. منطقی؛

۳-۴. شناخت بیشتر

۴. معیارهای اجتماعی

۴-۱. تحصیلات عالی

۴-۲. شغل؛

۴-۳. پایگاه اجتماعی

۴-۴. مسزولیت‌پذیری

تعداد این افراد محدودتر است، از نمونه در دسترس استفاده گردید؛ بدین صورت که به طور تصادفی، تعداد شصت نفر انتخاب شده و مورد آزمایش قرار گرفتند.

ابزار تحقیق

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسش‌نامه‌ای است که توسط محقق ساخته شده است. این پرسش‌نامه، شامل شش دسته ملاک اصلی می‌باشد که هر یک از آنها، شامل زیرگروه‌هایی است و مجدداً هر یک از این ملاک‌ها، از درجه اهمیت مختلفی برخوردار است که در این جا، به طور خلاصه به آنها اشاره می‌شود:

۱. معیار اخلاقی - مذهبی که از چهار زیرگروه تشکیل شده است و عبارتند از:

۱-۱. متعهد به ارزش‌های اخلاقی و مذهبی؛

۲-۱. تقوا و پرهیزگاری؛

۳-۱. اخلاق خوب و خوشایند؛

۴-۱. عفت و پاکدامنی.

۲. معیار شخصیتی - عاطفی که از پنج زیرگروه تشکیل شده است و عبارتند از:

۱-۲. صمیمیت و همدلی؛

۲-۲. درست‌کاری؛

۳-۲. رازداری؛

۴-۲. دارای حجب و حیا؛

۵-۲. بلوغ اجتماعی.

۳. معیار شناختی که از چهار زیرگروه تشکیل شده است و عبارتند از:

۱-۳. هوش انتزاعی؛

۲-۳. درک یکدیگر در موقعیت‌های مختلف؛

۳-۳. منطقی؛

۴-۳. شناخت بیشتر در مورد علایق و خواسته‌های یکدیگر.

۴. معیارهای اجتماعی از شش زیرگروه تشکیل شده است و عبارتند از:

۱-۴. تحصیلات عالی؛

۲-۴. شغل؛

۳-۴. پایگاه اجتماعی؛

۴-۴. مسؤلیت‌پذیری؛

بل است که دختر و
ده‌اند. بسیاری از
در «انتخاب غلط
دختر و پسر، باید
؟ با چه ویژگی‌ها
مقصد و هدف خود
ت دارد، اما مکان و

ارهایی که در ابتدای
قدر مهم هستند و یا
عنوان خواهد شد که
د زناشویی بر چه
مطرح می‌شود:

پس از آن حاصل شده

تجزیه و تحلیل و تبیین

حقوق اقدام به دست‌کاری

ده است. بدین صورت، از

برای انتخاب همسر

بنا چنانچه بخواهند دوباره

سنگه بررسی مشهد که

تفاوت‌ها را توجه به این‌که

۵-۴. غیر سیگاری؛

۶-۴. خانه و ماشین (مادیات).

۵-۵. معیار جسمانی که از چهار زیرگروه تشکیل شده است و عبارتند از:

۱-۵. فاصله سنی مناسب؛

۲-۵. متناسب بودن اندام؛

۳-۵. قد مناسب؛

۴-۵. رنگ پوست، چشم، مو.

۶-۵. معیار سایر موارد که از سه زیرگروه تشکیل شده است و عبارتند از:

۱-۶. برخورداری از سلامت ذهنی و روانی؛

۲-۶. ترتیب تولد؛

۳-۶. تعهد به خانواده.

اعتبار این آزمون، با استفاده از روش کودر ریچاردسون محاسبه گردید که حدود ۸۴ درصد به دست آمد و روایی محتوایی آن مورد تأیید اساتید مربوط قرار گرفت.

نتایج

تحلیل آماری داده‌ها، به نتایجی که در پی می‌آیند منتهی شده است:

۱. بررسی جمعیت‌شناختی

در بررسی جمعیت‌شناختی، متغیرهایی نظیر نسبت فامیلی، شغل، میزان تحصیلات، مدت ازدواج، سن فعلی و سن در هنگام ازدواج می‌باشد که در جدولی به شرح ذیل آورده شده است:

جدول ۱: توصیف آزمودنی‌ها براساس ویژگی‌های جمعیت‌شناختی

متغیرها	بیشترین فراوانی	میزان فراوانی	درصد فراوانی
۱. نسبت فامیلی	کسانی که نسبت فامیلی ندارند	۳۶	۶۰
۲. وضعیت اشتغال	دانشجو	۶۰	۱۰۰
۳. مدت ازدواج	۵۶ سال	۳۲	۵۳
۴. میزان تحصیلات	لیسانس	۵۴	۹۰
۵. سن در هنگام ازدواج	بین سالهای ۱۸-۲۱	۳۰	۵۰
۶. سن فعلی آزمودنی‌ها	۲۱-۲۶ سال	۲۶	۴۳

همان‌طور که د
شوهراتشان نسبت
اکثریت آزمودنی‌ها
تحصیلی لیسانس
سال‌های ۱۸ تا ۲۱

۲. بررسی شاخص
هدف بررسی‌های تو
و به طریقی معنادار
شده و سپس با استف
پرداخته شده است.

۱. معیارهای انتخاب
در بررسی توصیفی
رتبه داده شده و نمرات
ابتدا یک جدول کلی از
نشان داده شده که چند
هم میانگین نمرات در
تفاوت‌هایی بین ملاک
حاکمی از این موضوع است.

جدول

معیارها و ملاک‌های نمرات

۱. معیار اخلاقی - مذهبی

۱-۱. متعهد به ارزش‌های

۲-۱. تقوا و پرهیزگاری

۳-۱. اخلاق خوب و خویشتن

۴-۱. عفت و پاکدامنی

همان‌طور که در جدول ملاحظه می‌شود، از میان شصت نفر آزمودنی، ۳۶ نفر آنان با شوهرانشان نسبت فامیلی نداشته‌اند. تمام آنها دانشجوی بوده و شغل دیگری نداشته‌اند. اکثریت آزمودنی‌ها از مدت ازدواج‌شان پنج تا شش سال گذشته و نود درصد آنها مدرک تحصیلی لیسانس داشته‌اند. ۵۰ درصد از آزمودنی‌ها سنشان در هنگام ازدواج بین سال‌های ۱۸ تا ۲۱ و سن فعلی ۴۳ درصد آنها ۲۱ تا ۲۶ سال بوده است.

۲. بررسی شاخص‌های توصیفی و پارامترهای استنباطی داده‌ها

هدف بررسی‌های توصیفی و استنباطی، این بوده که اطلاعات به دست آمده، سازمان‌بندی و به طریقی معنادار قابل فهم و ارتباط باشند. در این قسمت، ابتدا سؤالات تحقیق آورده شده و سپس با استفاده از شاخص‌های توصیفی و استنباطی، به جواب دادن سؤالات پرداخته شده است.

۱. معیارهای انتخاب همسر در ابتدای ازدواج از نظر دانشجویان چیست؟

در بررسی توصیفی برای جواب دادن به این سؤال، به هر یک از ملاک‌ها و سؤالات رتبه داده شده و نمرات آزمودنی‌ها به دست آمده است. برای فهم مطالب و آشنایی بیشتر، ابتدا یک جدول کلی از نمرات به دست آمده آزمودنی‌ها آورده شده است. در این جدول نشان داده شده که چند نفر به ملاک‌ها جواب بلی، و چند نفر جواب خیر داده‌اند. در پایان هم میانگین نمرات در قبل و بعد از ازدواج آورده شده است. چنان‌که ملاحظه می‌شود، تفاوت‌هایی بین ملاک‌های قبل و بعد از ازدواج رخ داده که میانگین به دست آمده هم حاکی از این موضوع است.

جدول ۲: بررسی نمرات آزمودنی‌ها در قبل و بعد از ازدواج

معیارها و ملاک‌های عنوان شده در پرسش‌نامه	قبل از ازدواج		بعد از ازدواج	
	بلی	خیر	بلی	خیر
۱. معیار اخلاقی - مذهبی				
۱-۱. متعهد به ارزش‌های اخلاقی و مذهبی	۵۷	۳	۶۰	—
۲-۱. تقوا و پرهیزگاری	۵۹	۱	۶۰	—
۳-۱. اخلاق خوب و خوشایند	۵۹	۱	۶۰	—
۴-۱. عفت و پاکدامنی	۶۰	—	۵۹	۱

بارتند از:

بارتند از:

سبه گردید که حدود ۸۴
ط قرار گرفت.

شغل، میزان تحصیلات،
جدولی به شرح ذیل آورده

جمعیت شناختی

درصد فراوانی	فراوانی
۶۰	۳۶
۱۰۰	۶۰
۵۳	۳۲
۹۰	۵۴
۵۰	۳۰
۲۳	۱۴

				۲. معیار شخصیتی - عاطفی
—	۶۰	—	۶۰	۱-۲. صمیمیت و هم‌دلی
—	۶۰	—	۶۰	۲-۲. درست‌کاری
—	۶۰	۱	۵۹	۳-۲. رازداری
—	۵۹	۴	۵۶	۴-۲. دارای حجب و حیا
—	۶۰	۲	۵۸	۵-۲. بلوغ اجتماعی
				۳. معیار شناختی
۴	۵۶	۹	۵۱	۱-۳. هوش انتزاعی
—	۶۰	—	۶۰	۲-۳. درک یکدیگر در موقعیت‌های مختلف
—	۶۰	۲	۵۸	۳-۳. منطقی
—	۶۰	۳	۵۷	۴-۳. شناخت بیشتر در مورد علایق و خواسته‌های یکدیگر
				۴. معیار اجتماعی
۲۱	۳۹	۲۴	۳۶	۱-۴. تحصیلات عالی
۶	۵۴	۷	۵۳	۲-۴. شغل
۱۲	۴۸	۱۷	۴۳	۳-۴. پایگاه اجتماعی
—	۶۰	۱	۵۹	۴-۴. مسؤلیت‌پذیری
۳	۵۷	۵	۵۵	۵-۴. غیرسیگاری
۳۲	۲۸	۴۵	۱۵	۶-۴. خانه و ماشین (مادیات)
				۵. معیار جسمانی
۱۲	۴۸	۱۵	۴۵	۱-۵. فاصله سنی مناسب
۲۰	۴۰	۲۰	۴۰	۲-۵. متناسب بودن اندام
۱۷	۴۳	۲۰	۴۰	۳-۵. قد مناسب
۳۵	۲۵	۴۱	۱۹	۴-۵. رنگ پوست، چشم، مو
				۶. سایر موارد
۱	۵۹	۲	۵۸	۱-۶. برخورداری از سلامت ذهنی و روانی
۴۷	۱۳	۵۲	۸	۲-۶. ترتیب تولد
۱	۵۹	۶	۵۴	۳-۶. تعهد به خانواده
X=80/08		X=74/15		میانگین نمرات

بعد از بررسی

همان‌گونه که

به معیارهای موجود

اهمیت زیاد و برای

معیارها برای دانش

سؤال، از آزمون مع

محاسبه شده و ا

بوده است. مقدار ا

معیارهای عنوان شده

۱. معیار اخلاقی

۲. معیار شخصیتی

۳. معیار شناختی

۴. معیار اجتماعی

۵. معیار جسمانی

۶. سایر موارد

همان‌طور که در جدول

عاطفی و سایر موارد

این سه معیار از اهمیت

بعد از بررسی نمرات و دادن رتبه به هر یک از ملاک‌ها، نتایج زیر به دست آمد:

جدول ۳: نمرات آزمودنی‌ها با توجه به درجه اهمیت

فراوانی	نمرات آزمودنی‌ها
۲۹	۷۸-۱۰۴
۲۷	۵۲-۷۷
۴	۲۶-۵۱
۰	۰-۲۵

همان‌گونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، از کل شصت نفر دانشجوی، ۲۹ نفر از آنان به معیارهای موجود در پرسش‌نامه، اهمیت بسیار زیادی داده‌اند و ملاک‌ها برای ۲۷ نفر از اهمیت زیاد و برای چهار نفر از اهمیت کم برخوردار بوده است. پس به طور کلی این معیارها برای دانشجویان مهم بوده است. در بررسی استنباطی برای جواب‌دادن به این سؤال، از آزمون معنادار بودن اختلاف بین میانگین‌ها استفاده شده است و با مقایسه ۱ محاسبه شده و ۱ جدول، می‌توان گفت که کدام معیارها در تست برای دانشجویان مهم بوده است. مقدار ۱ محاسبه شده و نتایج حاصل از آن در جدولی به شرح ذیل آمده است.

جدول ۴: معیارهای و اختلاف

نتایج	۱	معیارهای عنوان‌شده در پرسش‌نامه
اختلاف بین میانگین‌ها در سطح ۰/۰۵ معنادار است	-۱/۳۳	۱. معیار اخلاقی - مذهبی
اختلاف بین میانگین‌ها در سطح ۰/۰۵ معنادار است	-۱/۲۲	۲. معیار شخصیتی-عاطفی
اختلاف بین میانگین‌ها معنادار نیست	-۲/۲۸	۳. معیار شناختی
اختلاف بین میانگین‌ها معنادار نیست	-۲/۶۷	۴. معیار اجتماعی
اختلاف بین میانگین‌ها معنادار نیست	-۲/۳۰	۵. معیار جسمانی
اختلاف بین میانگین‌ها در سطح ۰/۰۵ معنادار است	-۱/۹۶	۶. سایر موارد معیارها

همانطور که در جدول مشاهده می‌شود، در معیارهای اخلاقی - مذهبی و شخصیتی - عاطفی و سایر موارد، معیارهای اختلاف بین میانگین‌ها معنادار بوده است؛ بدین ترتیب، این سه معیار از اهمیت بیشتر و ثابتی در ابتدا و پس از ازدواج برخوردار بوده است.

—	۶۰	—
—	۶۰	—
—	۶۰	—
—	۵۹	—
—	۶۰	—
۴	۵۶	۹
—	۶۰	—
—	۶۰	—
—	۶۰	—
۲۱	۳۹	۲۲
۶	۵۴	۷
۱۲	۴۸	۱۷
—	۶۰	—
۳	۵۷	۵
۳۲	۲۸	۳۵
۱۲	۴۸	۱۵
۲۰	۴۰	۲۰
۱۷	۴۳	۲۰
۳۵	۲۵	۴۱
۱	۵۹	۲
۴۷	۱۳	۵۲
۱	۵۹	۶
X=80/08		X=7

۲. آیا تفاوتی بین معیارهای انتخاب همسر در ابتدا و پس از ازدواج حاصل شده است؟ در بررسی توصیفی برای جواب دادن به این سؤال، ابتدا میانگین نمرات به دست آمده در ابتدای ازدواج و پس از آن محاسبه، و بعد با یکدیگر مقایسه شده است. با توجه به این که میانگین به دست آمده در قبل از ازدواج $74/5$ و میانگین به دست آمده در بعد از ازدواج $80/08$ شده است، می توان اظهار داشت که بین معیارهای انتخاب تفاوت حاصل شده است که بیشترین این تفاوت ها، در معیارهای اجتماعی و جسمانی به چشم می خورد. در بررسی استنباطی، با توجه به این که t به دست آمده مساوی $(-3/63)$ شده است و t جدول با سطح $0/05$ و $0/01$ و درجه آزادی $df=58$ مساوی $(-1/99)$ و $(-2/65)$ می باشد، نتیجه می شود که t محاسبه شده در این دو سطح، کوچک تر از t جدول است؛ لذا می توان چنین عنوان کرد که اختلاف بین میانگین ها معنادار نیست؛ یعنی تفاوتی بین معیارهای ابتدای ازدواج و پس از آن حاصل نشده است، گرچه تفاوت هایی در بعضی از معیارها، نظیر اجتماعی، جسمانی و شناختی چشم گیر بوده است؛ ولی در بررسی استنباطی، رابطه معنادار نشده است.

بحث و نتیجه گیری

ازدواج، امری اساسی و مهم است که از همان ابتدا، باید به آن با دید باز و گسترده نگاه کرد؛ نه با دیدی سطحی و محدود. هر کسی برای ازدواج کردن، عقاید و ملاک های مخصوص به خود دارد که باید آنها را مورد بررسی قرار دهد. ازدواج یک فرد، می تواند هم سعادت و خوشبختی و هم عدم آن را به دنبال داشته باشد. در این پژوهش، سعی شده بود که بعضی از معیارها و ملاک ها از نظر دانشجویان مورد بررسی قرار گیرد تا نتایج حاصل از آن، برای سایر دانشجویان هم مفید واقع شود.

از نظر دانشجویان، بعضی از معیارها، از جمله معیارهای اخلاقی - مذهبی و شخصیتی - عاطفی، از همان ابتدا از اهمیت به سزایی برخوردار بوده است، به طوری که در ابتدای ازدواج و پس از آن، هم چنان یکی از معیارهای مهم به شمار رفته است. حداقل دانشجویانی که ملاک شناختی را در ابتدای ازدواج در نظر نداشته اند، بعد از ازدواج به جمع دانشجویانی پیوسته اند که از همان ابتدا ملاک شناختی را برای ازدواج مهم می دانسته اند. درباره معیارهای اجتماعی که خود دارای یک سری زیرگروه ها بوده است، بعضی ملاک ها از جمله مسؤلیت پذیری و شغل و غیرسیگاری بودن، از همان ابتدا برای دانشجویان مهم بوده است. ملاک تحصیلات در ابتدا و بعد از ازدواج چندان فرقی نداشته

و معیاری ثابت بوده است. بنابراین، می توان یکی از ارکان مهم زندگی ازدواج نادیده گرفته موارد معیارها هم، تر است.

به طور کلی می توان در قبل و بعد از ازدواج عاطفی و اخلاقی - معنوی بیشتر معیارهای معنوی ولی پس از ازدواج، به از نظر دانشجویان به برخورداری بوده است.

ازدواج، یک امر مهم هر دو (زن و شوهر) با روش سعادت و خوش خداوند متعال، اصولاً معرفی کرده است؛ بنابراین، با اعتقاد راسخ باید نیروی خود را پرورد به خداشناسی و از آن راه را هم نمی شناسیم و چ نخواهیم داشت، نه از در پیدا کنیم، به وسوسه های تصویرها راه بیشتر در حقیقت بین می نگریمانه

و معیاری ثابت بوده است و مادیات در بعد از ازدواج از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است. بنابراین، می‌توان چنین نتیجه گرفت که ابتدا مادیات مهم نبوده، ولی بعد از ازدواج یکی از ارکان مهم زندگی شده است. بعضی از دانشجویان معیار جسمانی را در ابتدای ازدواج نادیده گرفته بودند، ولی پس از ازدواج معیار مهمی شده است و در میان سایر موارد معیارها هم، ترتیب تولد برای دانشجویان در بعد از ازدواج دارای اهمیت شده است.

به طور کلی می‌توان گفت که در بعضی از معیارها که در پرسش‌نامه عنوان شده است، در قبل و بعد از ازدواج چندان تفاوتی ایجاد نشده است؛ از جمله معیارهای شخصیتی - عاطفی و اخلاقی - مذهبی. هم‌چنین می‌توان چنین اظهار داشت که در ابتدای ازدواج، بیشتر معیارهای معنوی مهم بوده است و معیارهای مادی چندان اهمیتی نداشته است؛ ولی پس از ازدواج، معیارهای مادی نیز مهم شده است. البته به طور کلی با توجه به نتایج، از نظر دانشجویان معیارهای معنوی نسبت به معیارهای مادی از اهمیت بیشتری برخوردار بوده است.

ازدواج، یک امر معنوی و از مبانی آفرینش انسان و هم‌چنین یک امر دائمی است؛ پس هر دو (زن و شوهر) باید انسان‌های صالح باشند. باید تحقیق کرد و شناخت. ازدواج راه و روش سعادت و خوشبختی است و نباید آنرا به سیاه‌چال نکبت و بدبختی تبدیل کرد. خداوند متعال، اصولاً بندگان را خوشبخت آفریده و ازدواج را یکی از عوامل ادامه آن معرفی کرده است؛ متها شرط رسیدن به این سعادت را «تفکر» و «تعقل» قرار داده است. بنابراین، با اعتقاد راسخ می‌گوییم: ازدواج یک «عقل‌آزمایی» است؛ نه «بخت‌آزمایی». پس باید نیروی خود را پرورش داد و از آن بهره برد و خود را شناخت تا بتوان از خودشناسی به خداشناسی و از آن طریق، به معرفت دست یافت. یک مشکل بزرگ این است که خود را هم نمی‌شناسیم و چیزی را که نشناسیم، بهره‌صالح، لذت‌بخش و مستمر از آن نخواهیم داشت، نه ازدواج را خواهیم شناخت و نه همسر را. اگر به وجود خود معرفت پیدا کنیم، به وسوسه‌های شیطانی تسلیم نمی‌شویم، بین ذهن و آینه فرق می‌گذاریم و تصویرها را به «بینش» درمی‌یابیم نه به «بینایی»؛ یعنی به جهان و آنچه در آن است، به دیده حقیقت‌بین می‌نگریم؛ نه به چشم تن خودبین.

... است؟
آمده در
به این که
از ازدواج
مل شده
خورد. در
جدول
نتیجه
وان چنین
ی ابتدای
ها، نظیر
رابطه

... نگاه کرد؛
مخصوص
سعادت و
بود که بعضی
از آن، برای
شخصیتی
که در ابتدای
حداقل
بعد از ازدواج به
ازدواج مهم
بوده است،
برای
نکته

منابع

۱. استادان شورای طرح آموزش خانواده، آموزش جوانان در آستانه ازدواج، [بی جا]: [بی نا] چ ۲، ۱۳۷۴.
  ۲. _____، خانواده و فرزندان در دوره پیش دبستان، [بی جا]: [بی نا] چ ۲، ۱۳۷۷.
  ۳. بوالهروی، جعفر، دانشگاه علوم پزشکی ایران، علوم انسانی، جامعه‌شناسی، دانشکده پزشکی، معاونت پژوهش دانشگاه دولتی، معاونت پژوهشی دانشگاه دولتی، ۱۳۷۵.
  ۴. پورافکاری، نصرت‌الله، فرهنگ جامع روان‌شناسی و روان‌پزشکی، [بی جا]: [بی نا] چ ۱، ۱۳۷۳.
  ۵. جهانگیرزاده، جواد، بررسی زمینه‌های اقتصادی - اجتماعی مؤثر بر شیوه همسرگزینی در میان دانشجویان دانشگاه شیراز، کارشناسی ارشد (جامعه‌شناسی)، دانشگاه شیراز، دانشکده تحصیلات تکمیلی به راهنمایی: محمد کریم، منصوریان، ۱۳۷۵.
  ۶. حسینی، سیدمهدی، مشاوره در آستانه ازدواج، آوای نور، [بی جا]: [بی نا] چ ۱، ۱۳۷۵.
  ۷. رشیدپور، مجید، مراحل ازدواج، [بی جا]: چ ۶، ۱۳۷۶.
  ۸. سارورخانی، باقر، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده، تهران: سروش، چ ۱، ۱۳۷۵.
  ۹. قائمی، علی، تشکیل خانواده در اسلام، تنظیم صفحات: برآبادی، [بی جا]: ۱۳۵۵.
  ۱۰. _____، نظام حیات خانواده، [بی جا]: چ ۱، ۱۳۶۳.
  ۱۱. محمدی اشتهاردی، محمد، ازدواج آسان و شیوه همسرگیری، [بی جا]: نبوی، چ ۱، ۱۳۷۲.
  ۱۲. مصطفوی، سیدجواد، بهشت خانواده، قم: هجرت، چ ۲، ۱۳۷۰.
  ۱۳. مظاهری، علی‌اکبر، جوانان و انتخاب همسر، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، چ ۳، ۱۳۷۴.
  ۱۴. _____، اخلاق خانواده، تهران: شفق، ۱۳۶۴.
- Benjamin, Lynn, Benjamin, Robert, 1994, Dissociation, Progress, in the Dissociative, Disorders; Dec Vol 7(4) 229-238.
- Bawin, Iengros, Berrodette, 1993, Therapie, Familiale; Vol 14(2) 135-148.
- Dela, Coleta; Marilia, F, 1991, DSICO; Jul, Dec Vol 22(2) 21-39.
- Garnes, Atwood, 1995, Dsychiatric, Clinics. of - North. America, sun Vol 18(2) 281-301.
- Johnson, Sue, 1997, Candian, Journal of Dsychiatry; Apr Vol 42(3) 323.
- Kaila, H. V, 1995, Psychological, Studies; Jul Vol 40(2) 100-102.

Mariote, Nancy, 1996, Journal - of - Psychological - Type, Vol 36 16-27.

O'Farrell, Timothy, 1996, Behavior, Therapy, win vol 27(1) 1-24.

Pinsof, William, Wynne, Lyman, 1995, Journal - of - Marital - and - family - Therapy; oct vol 21(4) 585-613.

Weerasinghe, Jana; Tepperman, Lorne, 1994, Social - Indicators - Research; Jul Vol 32(3) 199-233.

فصلنامه علمی-پژوهشی روانشناسی، تابستان ۱۳۷۲، شماره ۱۳، صفحه ۶۳-۷۲

ای نای
۱۳۷
اج ۱
ر میان
شکده
۱۳
۱۳۷۲
۱۳۷
Benjami
Dissoc
Bawin, J
Deh, Col
Garnes, 20
18(2) 20
Johana
Kaia